

Universal Declaration of Human Rights - Turkmen (Cyrillic)

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the *UDHR in Unicode* project, <http://www.unicode.org/udhr>.

Адам хукукларының әхлнумумы Декларациясы

Гирини

Баш ассемблея әхлнумумы паракатчылыгың, адалатлылыгың ве азатлыгың әсасы болуп дурян адамзат мангаласының агзаларының хеммесине махсус болан мертебесини, дең дережелни ве айрылмаян хукукларыны гөз өңүнде тутуп,

адам хукукларына болан әсгермезлик этмегиң ве йнгрениң адамзадың выжданыны гахар-газаба мүндүрийән вагшычылыклы херекете гетирмеклигини ве адамларың бейик инетиниң ыглан әдини ялы адамлар сөз ве пикир азатлыгына әе болуп, горкудан ве мөтөчликден азат болуп япар ялы дүнийәни гурмаклығы гөз өңүнде тутуп,

адам өзүниң иң соңкы сериңдеси хөкмүнде залымлыга ве әзъет бермә гаршы сөвеше галмага межбур болмазлыгыны үнжүн әдер ялы адам хукукларыны кануның гүйжүниң горамакдыгыны гөз өңүнде тутуп,

Бирлешен Миллетлер Гурамасы оз Уставында адамың әсасы хукукларына, адамзат шахсыетиниң гымматына ве мертебесине, ве эркеклер биле аялларың дең хукугына болан ынамыны ыкпар этмегини ве гиңишлейиң азатлыкта дурмуш шертлериниң говуланмагына ве социал өсүше ярдам этмек барадакы карарыны гөз өңүнде тутуп,

Бирлешен Миллетлер Гурамасының агзалары-дөвлетлерниң адам хукукларыны ве әсасы азатлыклары бержай этмәге ве әхлнумумы хормат этмәге өз үстлерине алаң борчларыны гөз өңүнде тутуп,

шол өзлерине алаң борчлары долы ерине етирмекде шу хукукларың ве азатлыкларың хәсиетини әхлнумумы дүшүнмеклигиң улы әхметиниң бардыгыны гөз өңүнде тутуп,

хер бир адам жемгыетиң хер бир гурамасы хемине шу Декларация әсасланың, билим хем-де ылым үсти билең шу хукуклар ве азатлыklar хормат гоймаклыга ярдам этмәге чалышмаклары үчин, ве милли хем-де халкара прогрессив чәрелерниң үсти билең, ве олары дөвлетлерниң – Гураманың агзаларының халкларың арасында-да, оларың юрисдикциясының астындакы халкларың чәгинде-де әхлнумумы ве нетижелни ыкпар этмеклери ве амала ашырмаклары үчин шу Адам хукукларының әхлнумумы Декларациясыны хемме халкларың ве дөвлетлерниң ерине етирмәге чалышмалы везишеси хөкмүнде ыглан әдйәр.

1-нжи МАДДА

Хемме адамлар өз мертебеси ве хукуклары боюнча дең ягдайда дүнийә инйәрлер. Олар аң хем выждан берлендир ве олар бир-бирлери билең доганылык рухундакы гарайында болмакдырлар.

2-нжи МАДДА

Хер бир адам шу Декларацияның ыглан әдйән хемме хукукларында ве азатлыкларындан жышсына, реңкине, аял-эркеклигине, дилине, сыясы я-да банга гарайышларына, милли я-да социал гелини чыкышына, байлыгына, гатлагына я-да банга ягдайына серетмезден дең дережеде нейдаланмалы.

Оннанам банга адамың дегниши юрдуның я-да ериниң гарашсыз, гозегчилик астында, өзүни өзбашдак доландырмаян я-да өзбашдаклығың банга бир чәклендирилмек ягдайында болмагына серетмезден сыясы, хукук я-да халкара статус эсасында тапавут гоюлмалы дәл.

3-нжи МАДДА

Хер бир адам яшамага, азатлыга ве шахсы элдегрилмесизлиге хукуклыдыр.

4-нжи МАДДА

Хич ким гулчулыкда я-да табышлыкда сакланмалы дәлди: гулчулык ве гул совдасы әхли гөрнүшинде гадаган әдильәр.

5-нжи МАДДА

Хич ким гыналмага я-да мертебесини кемсидйән рехимсиз, ынсапыетсиз гатнашыга ве жеза сезевар әдилмели дәлди.

6-нжы МАДДА

Хер бир адам, хайсы ердедигине серетмезден, онуң шахсыетиниң хукугылыгының ыкпар әдилмегине хаклыдыр.

7-нжи МАДДА

Хемме адам канун оңүнде деңди ве хич бир тапавутсыз кануны горага хаклыдыр.

8-нжи МАДДА

Хер бир адам Конституция я-да канун тараындан оңа берлен эсасы хукукларың бозулан ягдайында долы ыгтыярлы мшлн судлар тараындан өз хукукларының дикелдилмегине хаклыдыр.

9-нжы МАДДА

Хич ким эсассыз туссаг әдильн, сакланылын я-да ковулын билнмез.

10-нжы МАДДА

Хер бир адам өзүниң хукукларының ве борчларының аныкланылмагы үчин ве оңа гөркезилйән женаят айыпламаның догрулыгыны аныкламак үчин гарашсыз, битарап суд тараындан адалатлылыгың хемме талапларына лайыклыкда долы деңлик эсасында өз ишине серетдирмәге хаклыдыр.

11-нжи МАДДА

1. Женаят әденлиги барада айыпланын хер бир адам, тә оңа горапмага әхли мүмкинчиликлеринң доредилен ачык судуң серетмегинде онуң гүнәси канун эсасында аныкланынча, ол гүнәкәр дәл дийли хасапланылмага хаклыдыр.

2. Хайсыдыр бир херекет әденлиги я-да херекетсизлик әденлиги үчин шонуң әдильн доврүнде мшлн канунлар боюнча я-да халкара канунлар боюнча женаят хасапланылмаян болса, хич ким сопра ол боюнча гүнәкәрчилиге чеклиш билнмез. Шейле хем женаятың әдильн доврүндәкиден артыкмач жеза чәресн белленилиш билнмез.

12-нжи МАДДА

Хич кимниң шахсы ве мангала дурмушына эсассыз араланылыш, онуң янайыш жайының элдегилмесизлигине, онуң хабар серишделериниң сырына я-да онуң намысына ве абрайына эсассыз каст эдилиш билнимез. Хер бир адам шейле араланылмақдан ве каст эдилмекден канун тарапындан горага хаклыдыр.

13-нжи МАДДА

1. Хер бир адам хер бир дөвлетниң чэгинде бир ерден башга ере эркин эркин гитмәге ве өзүне яшамага ер сайлап тутмага хаклыдыр.

2. Хер бир адам ислендик юрды, шол санда өз юрдуны хем тапшап гитмәге ве өз юрдуна доланыш гелмәге хаклыдыр.

14-нжи МАДДА

1. Хер бир адам ызарланылмақдан гачыш, башга юртлардан гачыбаталга гөзлемәге ве шол гачыбаталгадан пейдаланмага хаклыдыр.

2. Сыясы дәл жөнәят эдилениги үчүн, я-да Бирлешен Миллетлер Гурамасының максатларына ве принциплерине терс гелйән иш эдениги үчүн ызарланыш махалында бейле хак-хукук уланылыш билнимез.

15-нжи МАДДА

1. Хер бир адамың гражданылга хакы бардыр.

2. Хич бир адам гражданылқдан я-да гражданыгыны үйттедиш билмек хукутындан эсассыз махрум эдилеши билнимез.

16-нжи МАДДА

1. Хер бир кәмиллик яшына етен эркек ве аял, жыныс алапатларына, миллетине ве динине серетмезден хич бир пәстелчилликсиз ягдайда никалашмага ве мангала гурмага хаклыдыр. Олар никалашыш махалында-да, никада дуран махалында-да, никаны бозыш махалында-да дең дережелеш хукуқдан пейдаланярлар.

2. Ника динце никалашыш тарапларың эркин ве долы ылашмақлары эсасында гыйылыш биллиер.

3. Мангала жемгыетиң тебигы ве эсасы өйжүти болуп, ол жемгыет ве дөвлет тарапындан горалмага хаклыдыр.

17-нжи МАДДА

1. Хер бир адам эмләге еке өзгә-де, башгалар билең билеликде-де эечилик эдиш билер.

2. Хич ким эсассыз ягдайда эмләгинден махрум эдилеши билнимез.

18-нжи МАДДА

Хич бир адам шкир, выждан ве дин азатлыгына хаклыдыр, бу хак өз диниңи я-да гарайшыңы эркин үйттедиш билмеклиги, эркинликде өз диниңе я-да гарайшыларыңа озбашдак я-да көпчүлликлейиш уюп билмеклиги, көпчүлликлейиш я-да еке-тәк ягдайда өвренимеклиги, худая гуллуқ этмеклиги хем-де ритуал дәшлери ерине етирмеклиги өз ичине аляр.

19-нжи МАДДА

Хер бир адам эркин дүнийэгарайына ве оны эркин аян этмэге хаклыдыр. Бу хак хич бир пэсгелчиликсиз өз дүнийэгарайышың тарапыны тутмак эркинлигини ве информацияны ве идеялары довлет арачэклериңден баглы дэл ягдайда дүрли серишделер аркалы гозлемек, алмак ве яйратмак эркинлигини өз ичине аляр.

20-нжи МАДДА

- 1. Хер бир адам парахатчылыклы йыгнанышыклар ве ассоциациялар эркинлигине хаклыдыр.**
- 2. Хич бир адам хайсыдыр бир ассоциация межбуры ягдайда гиризилиш билнимез.**

21-нжи МАДДА

- 1. Хер бир адам гес-гөни я-да эркин сайланан векиллериң үсти билен өз юрдуны доландырмага гатнашмага хаклыдыр.**
- 2. Хер бир адам өз юрдунда довлет гуллугына дең ыгтыярлы гирумэге хаклыдыр.**
- 3. Халкың эрк-ислегги хөкүметиң хөкүмрованлыгының эсасыны дүзмелидир. Бу эрк-ислег вагтал-вагтал ве гали дэл ягдайда гечирилийөн, сес азатлыгыны үнжүн эдйөн, гизли ягдайда я-да оңа дең дережедэки банга горнүнде гечирилийөн, эхлнумумы дең сайламак хукугы боюнча гечирилийөн сайлавларда йүзе чыкмалыдыр.**

22-нжи МАДДА

Хер бир адам, жемгыетиң агзасы хөкүмүнде, социал үнжүнчилиге, ве хер бир довлетиң дүзүмине ве мүмкинчиликлериңе лайыктыкда милли тагаллаларың ве халкара хызматдашылыгың үсти билен өз мертебесини ве ыкдысадыетдэки, социал ве медени утурлардакы хукугыны өз шахсыетини эркин осдүрмэге уланмага хаклыдыр.

23-нжи МАДДА

- 1. Хер бир адам зэхмете, иши эркин сайламага, адалатлы ве оңайлы иш шертлериңе ве ишсизликден горалмага хаклыдыр.**
- 2. Хер бир адам, хич хили хукугы кемсидилмезден, дең зэхмете дең хак алмага хаклыдыр.**
- 3. Хер бир ишлейөн адам, өзүни ве мангаласыны яшамага долы үнжүн эдйөн, герек болса банга социал үнжүнчиликлер билен үсти етирилиён, адалатлы ве канагатланарлы төлеге хаклыдыр.**
- 4. Хер бир адам өз бэхбидини горамак үчин профессионал союзларыдөретмэге ве профессионал союзлара гирумэге хаклыдыр.**

24-нжи МАДДА

Хер бир адам етерликли чэклендирилен иш гүнүни ве вагтал-вагтал берилиён толегли зэхмет рутсатлары өз ичине алян дынч алына ве бош вагта хаклыдыр.

25-нжи МАДДА

- 1. Хер бир адам, иймити, гейими, янайыш жайыны, онуң өзүниң ве мангаласының абаданчылыгыны ве сагыгыны сакламак үчин зерур болан социал гуллугы ве герек болан медицина хызматыны шейле хем ишсиз галан ягдайдакы, нэсаг боландакы, инвалид боландакы, дул галандакы, гаррап вагтындакы я-да онуң өзүне баглы дэл ягдайда эмеле гелеп янайыш серишделериңден кесилендэки үнжүн эдилмэге болан хукуклары өз ичине алян дурмуш дережесине хаклыдыр.**

2. Эпелік ве чагалык айратын хоссарлыга ве көмеге хукук берйёр. Хемме чага, никалы я-да никасыз догланлыгына серетмезден, бирмеңзеш соңнал горагдан пейдаланмалыдыр.

26-нжы МАДДА

1. Хер бир адам билим алмага хаклыдыр. Билим, иң болманда баплангыч веумумы билим, мугт болмалы. Баплангыч билим хокманы болмалы. Техники ве профессионал билим хеммә эльетерли болмалы ве ёкары билим хеммелер үчнн, хер кимнң бапарныгына гөрә, дең дережеде эльетерли болмалы.

2. Билим адамзат шахсыетиннң долы өсмегини ве адам хукукларына ве эсасы азатлыклара болан хорматы өсдүрмәге гөнүкдирилен болмалы. Билим әхли халклар арасындакы, жынысы ве дини топарлар арасындакы өзара дүшүнншмеклиге, чыдамлылыга ве достлуга көмек әтмели ве Бирлешен Миллетлер Гурамасыннң парахатчылыгы голдамак боюнча әдйән ишине ярдам әтмели.

3. Ата-эпелернң өз кичи чагалары үчнн билимнң гөрнүшлерини сайламакда артыкмач хукуклары бардыр.

27-нжн МАДДА

1. Хер бир адам жемгыетнң медени дурмушына эркин гатнанмага, сунгатдан леззет алмага, ылмы прогрессе гатнанмага ве онуң мивелеринден пейдаланмага хаклыдыр.

2. Хер бир адамың ылмы, әдеби ве чеперчилик зәхмети эсасында доредиле ахлак ве мадды бәхбитлери горалмалыдыр.

28-нжн МАДДА

Хер бир адам шу Декларацияда беян әдиле хукуklar ве азатлыklar долы амала ашырыш билер ялы соңнал хем-де халкара тертнн-дүзгүне хаклыдыр.

29-нжы МАДДА

1. Хер бир адамың шахсыетиннң эркин ве долы өсмеги мүмкин болар ялы жемгыетнң өнүнде борчлары бардыр.

2. Хер бир адам өз хукукларыны ве азатлыкларыны амала ашырян махалында днңе бапгаларың хукукларыны ве азатлыкларыны долы ыкпар әтмеклиги, ахлагың адалатлы талапларыны канагатландырмагы, жемгыетчилик тертнн дүзгүни ве демократик жемгыетде умумы абаданчылыгы үнжүн әтмек мақсады биле канун тарапындан кесгитлене чәклендирилмелере сезевар әдилли билннер.

3. Шу хукуклары ве азатлыклары амала ашырмак Бирлешен Миллетлер Гурамасыннң мақсатларына хем-де принциплерине хич хили ягдайда гапма-гаршы гелмели дәлдир.

30-нжы МАДДА

Шу Декларациядакы хич бир зат хайсыдыр бир дөвлете, адамларың топарына я-да айры-айры шахсыетлере шу Декларациядакы беян әдиле хукуклары ве азатлыклары ёк әтмәге гөнүкдирилен хайсыдыр бир иш биле менгүл болмага я-да херекет әтмәге бериле хукук хокмүнде дүшүнншмели дәлдир.